

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 20. Etiam infantes solum in Paschate, vel Pentecoste olim baptizatos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

mine Patris, & filij, & spiritus sancti. De quo utique ante passionē potuisset eos instruere, nisi proprie voluisset demonstrare, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic observatiã etiam Pentecostes, ex aduentu sancti spiritus, sacra solemnitas, quæ de Paschalis festi pendet articulo. Contineo me à testimonijs recentiorum: quæ si enumerare voluero, iustæ magnitudinis liber implebitur.

Etiã infantes solum in Paschate, vel Pentecoste olim baptizatos.

CAP. XX.

Baptismus in solo Paschate, vel Pentecoste infantibus etiam in usu.

Non solum autem adultos; sed etiam infantes, & paruulos tantum Paschatis, ac Pentecostes tempore ad baptismum defertur solitos fuisse, quamquam fidem excedere videtur, tamen veteres historiae, & SS. Patrum monumenta demonstrant. Nam primò S. Gregorius Nyssenus orat. 3. de sacro festo Paschæ, declarare cupiens, eos, qui donum sacrosancti baptismatis acceperunt, nouo cœlestis gaudij rore perfundi, pueros, quòd interius lætitiã concipere non possint, candidæ vestis assumptione, cœlestium rerum iucunditatem præ se ferre, tradit in hunc modum: *puellus infans mutatione vestis sensu externo festum colit, quandoquidem interiori animi sensu nondum potest. ex vestis autem mutatione baptismum ipsum inferri, nemo sapiens inficiabitur; quoniam altera post alterum dari solebat.* Deinde S. Ambro-

fius, sacrorum rituum peritus iuxta, tenaxque, dum longum baptizatorum ordinem, statatque ceremonias ante oculos ponere, sibi in animum induxisset, de mysterio Paschæ cap. 5, sic ait: *hinc Vitalis lanacri sacra Ecclesia edici puerperio infantes, barbyto innocentis perstrepunt conscientia. Hinc casti patres, pudice etiam matres, novellam per fidem stirpem prosequuntur innumeram.* Et Paulinus Nolanus in vita Sancti Ambrosij author est, multos pueros, qui baptismi sacramento renati erant, in Paschatis nocte, cœlestes vtri integerrimi exuuias conspexisse, qui si constanter, convenienterque loquitur, affirmare oportet, ipsos eadem Paschatis celebritate, primi parentis labem salutari lauacro expiasse: *ad Ecclesiam (inquit) maiorem ante lucanam horam, qua defunctus est, corpus eius portatum est, ibique eadem fuit nocte, qua vigilavimus in Pascha, quem plurimi infantes baptizati, cum à fronte venirent, viderunt.* Præterea infigne exemplum pueri sacro Paschatis pervigilio, cum vndeque multitudo premeretur, inter sacri baptismatis mysteria, è susceptoris manibus ad imum fontis delati, quod refert Baronius ex vita Damasi Papæ manuscripta ad ann. Chris. CCCLXXXIII. Certius enim aliquid ex S. Augustino elicitur serm. 160. in Dominica in octavam Pasch. vbi de puerorum baptismo, & celebri octo dierum solennitate verba faciens, *illi, inquit, pueri, infantes, parvuli lactantes, maternis vberibus inhaerentes, & quantum in eos gratia conferatur, nescientes, ut ipsi videris, & ipsi habent octavas hodie.* Hæc

ille, quæ quamquam adeo perspicua sunt, ut
 alia confirmatione non egeant, placet tamen
 instituti tenendi causa, locis etiam aliquot in-
 signioribus confirmare. Namque in vita S.
 Genouefæ Virginis, quam ex perantiquo ma-
 nuscripto codice Laurentius Surius, publice
 utilitatis causa, euulgauit, mentio est pueri
 cuiusdam, qui cum extremum diem obiisset,
 S. Virginis precibus vita redonatus fuit, annos
 autem quatuor natus erat, & in catechume-
 norum cœtum cooptatus, Christianam reli-
 gionem vnâ cum nutricis lacte sugebat: vt pro-
 ximo Paschate aqua salutari tingeretur. de quo
 hæc scripta inuenies: *erant tum Quadragesima
 dies & puer adhuc catechumenus de fide instrueba-
 tur, vt in paschatis vigilia baptismatis undis ex-
 piaretur.* Et Gregorius Turonensis lib. 8. hist.
 Franc. cap. 4. Regem ipsum Galliæ loquen-
 tem inducens, aperte meminit, Childebertū
 Regis filium, qui die paschatis in lucem edi-
 tus fuerat, proxima Pentecoste vitam spiritua-
 lem per baptismum hausisse dum ait: *in die san-
 cto Pasche stante fratre meo sygiberto in Ecclesia,
 procedente Diacono cum sancto Euangeliorum libro
 nuncius, Regi aduenit, vnaque vox fuit pronun-
 ciantis lectionem Euangelicam & nuntij dicentis fi-
 lius natus est tibi: vnde factum est, vt omnis popu-
 lus in vtraque annunciatione proclamaret pariter:
 Gloria Deo omnipotenti. Sed baptismum in die sancto
 Pentecostes accepit. Eandem vero sententiam cō-
 firmat Gregorij Magni autoritas Epist. 17,
 ad vniuers, Ital. Episcop. in qua, pia oratione
 eos admonet, vt, quoniam atrox morbi vis*

toram pené Italiam peruaserat, Longobardorum infantulos, qui in Paschali celebritate, ob impium Anatharith hæretici facinus, Catholicorum more baptizari nequiuérant, sacrosancto baptismo ritè lustrari, quàm celestimè eurent: ne cum salute corporis salus etiã animi periclitetur, sic enim scribit: quoniam nefandissimus Anatharith in hac, quæ nuper expleta est, Paschali solemnitate Longobardorum filios fide Catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa eum diuina maiestas extrinxit, ut solennitatem Paschalem ulterius non uideret: uestram fraternitatem decet, cunctos per loca uestra Longobardos admonere, ut quia ubique grauis mortalitas imminet, eosdem filios suos in Ariana hæresi baptizatos, ad Catholicam fidem concilians: quatenus super eos iram Domini omnipotentis placent. Et lib. Sacrament. de sabb. Pasch. dum orationem recitat ad fontem consecrandum, diuinę gratię adminiculum implorat, ut quotquot sacri baptismi munere ornandi sunt siue paruuli, siue grandiores existant, omnium uirtutum cumulo augeantur, ac præsertim iñtima animi religione, & externo pio cultu omnia Christianæ beneficentiæ, ac pietatis officia exerceant: Deus, qui inuisibili potentia sacramentorum tuorum mirabiliter operaris effectum, respice in faciem Ecclesiæ tuæ, & multiplica in ea regenerationes tuas, qui gratia tua effluentis impetu, laticas ciuitatem tuam, fontem quẽ baptismatis aperis toto orbe terrarum gentibus innocuandis, ut tue maiestatis imperio, sumat unigeniti tui gratiam de spiritu Sancto qui hanc aquam regenerãdis hominibus preparatã arcana tui luminis admix-

Episcopi
fratres Põ-
tificis ap-
pellati.

ione secundet, ut sanctificatione concepta, ab im-
maculato diuini fontis utero in nouam renati creatu-
ram progenies caelestis emergat. Et, quos aut sexus
corpore, aut aetas discernit in tempore, omnes in unam
pariat gratia mater infantiam, &c. quæ postero-
ra verba facile opinionem nostram confir-
mant; quod frustra ætatis discretio futura esset
nisi infantes, & adulti iuxta paschatis tempore
baptizati fuissent. Suppetit etiam Concilij An-
tistodorensis locus cap. 18. vbi eos, qui, extra
pascha, infantes fonte baptismali muniunt, sa-
cro anathemate ferit his verbis: non licet ab
pascha solennitate, vilo tempore baptizare, nisi illis,
quibus mors vicina est, quos grabatarios vocant. quod
si quis in alio pago, contumacia faciente, post interdi-
ctum hoc infantes suos ad baptismum detulerit in
Ecclesiis nostras, non recipiantur. Et quicumque pre-
biter ipso, extra nostrum permissum, recipere pra-
sumpserit, tribus mensibus a communione Ecclesia se-
questratus sit. Atque huic mori congruenter
Ioannes Moscus, cap. 165. præc. spiritual. nar-
rat, mulieres aliquot, quæ hebdomada san-
ctiore, filios suos sacro baptismati offerendi
causa, Hierosolymam summa religione profe-
ctæ erant, cum voti compotes, Paschatis die
domum redirent, in latrones incidisse: à qui-
bus per vim expugnata, proiectis nequicquam
infantibus, magna pudicitia iactura, vix dum
longo post tempore, in agrum suum receptum
habuerunt. quemadmodum ex verbis eius li-
quet: quidam ergo die profecti sunt quidam ex a-
gro Nicopoleos in sanctam ciuitatem hebdomada
magna, ut per baptismum illuminarent filios suos.

Baptizan-
tes extra
Pascha cõ-
munione
moneban-
tur.

quod cum fecissent, & reuertentur in agrum suum
 ut celebrarent sanctum resurrectionis diem, occurre-
 runt illi latrones, principe suo absente: & viri qui-
 dem fuga euaserunt: mulieres autem, proiectis nu-
 per baptizatis filijs, tenuerunt Hebraei, & Samari-
 tani, & habuerunt eas, &c. Non recusabo etiam
 Concilij Bracarenlis secundi testimonium hoc
 loco subijcere: non quia opus esse censeam, re-
 allatis authoritaribus satis, superque iam pro-
 bata: sed ut fidem rei clarissimæ conseruata
 veterum testimonia augere possint. Illud igitur
 cap. 9. postquam diem venturi Paschatis a sa-
 cro prouinciæ præside Episcopis, & ab his po-
 pulo Natalitiorum die nunciari præcepit: tum
 iubet, infantes Paschali celebritate baptizan-
 dos, viginti diebus antè, ad exorcismi scruti-
 nium deferri, hoc modo: *tertio autem die, celebra-
 tis hora nona, siue decima Missis, dimisso populo, præ-
 cipiant Quadrag. seruare ieiunia, & mediante
 Quadrag. ex viginti diebus baptizandos infantes ad
 exorcismi purgatione offerri. Quod si cui dubiũ vi-
 detur argumetum, Isidorũ Hispalensem legat.*
 Nam ex eius verbis, quæ sunt lib. 1. de Eceles.
 Offic. cap. 17. de Domin. Palmar. planissimè
 ostenditur, propterea baptizandis caput lauari
 solitum fuisse, ut infantes, qui Paschatis die,
 baptismali fonte abluendi erant, minimè sædi,
 aut inquinati accederent: hoc autem (inquit) die
 Symbolum competentibus traditur, propter consuetudinem
 Dominica Pasche solennitatem: ut, quia iam ad Dei
 gratiam percipiendam festinant, fidem, quam confi-
 teantur, agnoscant, vulgus autè idè eundem diè Ca-
 pitilauium vocat, quia tunc moris est lauandi capita

Paschatis
 futuri dies
 Natalitio-
 rum die
 denuncia-
 batur
 Ieiunij sex
 hebdoma-
 da um an-
 tiquitas.

Dominica
palmarum
quare Ca-
pirilauium
dicta.

infantum, qui unguendi sunt, ne forte obseruatione
Quadragesima fardidata ad unctionem accederent.
Cuiusmodi argumenta plurima colligi possunt
ex capite decimo quinto libri tertij vbi de ca-
pitij ablutione dicitur. Ex eadem vero etiam
consuetudine Ordo Romanus de Diuin. Of-
fic. tit. de denuntiat. scrutin. ad elect. meminit
infantes scrutinijs interfuisse, vt Paschatis so-
lennitate, primorum parentum maculam sa-
cro baptisate diluerent, *ipsis expletis*, verba
eius sunt, *annunciet Diaconus: catechumeni recedant, si quis catechumenus est, recedat, omnes catechumeni exeant foras. egressi vero parentes cum infantibus eorum, foris relinquunt ipsos infantes in custodia, & iterum ingrediuntur in Ecclesiam tam parentes quam & illi, qui ipsos infantes suscepti sunt cum oblationibus eorum, & offerunt eas pro ipsis.* Vbi quamuis neque baptismi, neque Paschatis mentio fiat, tamen vtrumque ab Ordine expressum esse, qui antecedentia, vel subsequencia legerit, necessario fatebitur. Et Albinus Riacus de baptismo Pasche loquens lib. de Diuin. Offic. cap. 19. sapienter monet, ne parentes filios suos, antequam celesti pane corroborentur, vberibus adiuuari permittant, quod eius sacramenti dignitas ita postulare videatur: *sed & hoc inquit, prouidendum est, vt nullum cibum accipiant, neque laetentur: antequam communicent, &c. & cap. de* Domin. Palmat. Isidori Hispalensis verba imitatus eandem quoque consuetudinem docuit, dicens, *Pascha petrium, siue competentium dicitur quia hodie symbolu competentibus tradebatur propter*

Dominica
palmarum
cur pascha
petrium si-
ue compe-
tentium di-
ceretur.

eonfinē Domin. Pasche solennitatē capita lauātū ideo
 hunc diem appellat vulgus, quia tunc mos est lauare
 capita infantium, qui vngendi sunt sabbato, ne for-
 tē obseruatione Quadragesimæ sordidati ad vntio-
 nem accederent. A quibus non valde discrepans
 Carolus Magnus, præceptoris sui sententiam
 confirmavit, sicut apparet ex fragmentis, quæ
 Vuolfangus Lazius collegit: in quibus legi-
 mus, de hac die sciendum, quod diuerso vocabulo di-
 stinguitur is dies palmarum, siue florū, at quera-
 rum, capita lauantium ideo hunc diem appellat vul-
 gus, quia tunc mos est lauare capita infantium, qui
 vngendi sunt sabbato sancto, ne fortē obseruatione
 Quadragesimæ sordidati ad vntionem accederent, &
 multo clarius cap. 185. lib. 6 leg. quæ ab Ansegi-
 so Abbate in vnum coactæ fuerunt, & extant
 adhuc, authore Rhenano ad librū Tertulliani
 de coron. milit. in multis bibliothecis, præser-
 tim Selesthadij in bibliotheca templi maximi.
 In ijs igitur ita cautum inuenies: placuit, ut po-
 pulus ad baptismum infantes non afferat, nisi duobus
 temporibus, si infirmitas non occupauerit, quæ autē
 sint ea duo tempora, quilibet nō imperitus di-
 iudicare poterit tūm ex ijs, quæ ibidem author
 scribit, tūm etiam ex communi aliorum scri-
 ptorum opinione, quam supra retulimus. Am-
 plius Onuphrius Panuinius de præc. Urb. Ro.
 basilic. tradit, Hadrianū Papam ex aqua Clau-
 dia, quæ per mediam aream Lateranensem de-
 fluebat, aquam in baptisterium Lateranense
 deduxisse: atque in eo antiquitus Romanum
 Pontificem, quotquot afferebantur, pueros vi-
 talibus aquis abluisse. Quæ si vera sunt: vt, esse

Dominica
 palmarum
 quæ re ca-
 pita lauam-
 tium dicta.
 Dominica
 palmarum
 variis no-
 minibus
 appellata.

verissima, certum est, nequaquam audiendi, qui vel periculum, ac discrimen, in quod parvulorum vita vocatur, vel Siricij Epistol. i. ad Himmer. Glossa in Gratian. de consecr. dist. 4. cap. 15. & 17. aliorum quæ autoritates, quibus baptismi singulis diebus collati mentio est obijcere ausi fuerint. Nam & imminentibus periculis satis consultum erat, cum necessitatis urgente, singulis diebus baptizare fas esset: & citati scriptores de mortis, aut grauioris morbi discrimine locuti sunt; quemadmodum et ipsa Glossa patet, quæ si alio ferebatur, nos ab eius autoritate, & fide discedimus.

Paschatis, & Pentecostes baptismus quemodò intelligendus.

CAP. XXI.

Quod autem dictum est, Paschatis, & Pentecostes tempore olim baptizandi consuetudinem viguisse, lectores animaduertant, oportet, ita intelligendum non esse, pertinere ac quolibet eorum baptizari, omnibus liceret. Constat enim eos, qui à Paschatis die ad Pentecosten edebantur, ipso Pentecostes tempore, & qui ab hac ad illum lucem hauriebant, in Paschatis celebritate, sacro fonte renatos fuisse. quo sensu interpretor Tertulliani testimonium lib. de Baptif. cap. 19. ubi de Paschate, & Pentecoste loquens, *diem, inquit, baptismo solenniorem pascha prestat, cum & pas-*

Nati post
Pascha,
baptizabā-
tur in pen-
tecoste,
contrà qui
post Pen-
tecosten
nascaban-
tur, in pa-
schate.

so, in